

Dragoslav Paunesku

KULTURA STANOVANJA KAO OSNOVNO ODREDIŠTE STILA

Gledajući uopšteno, stil kao estetika, odnosno kreativna kategorija, u našoj sredini gotovo i ne postoji. Drugim rečima kod nas je predstava o lepom i skladnom isčašena, tj. (ne) objašnjivo vezana za određene kvazi-estetske elemente koji su prepuni neukusa i iritirajućeg. Kaže se da o ukusu ne treba raspravljati. Obrnuto je: o neukusu ne treba raspravljati, jer on ne pripada ni jednoj stilskoj varijanti iz koje stoji neki prepoznatljiv element estetske vrednosti.

Znači, na neukus kao svojevrsni (ne) estetski fenomen treba samo kritički ukazivati, čime bi se bar donekle pomoglo ogromnom broju ljudi, kojima je iz raznih razloga amputiran osećaj za ukus, onosno za sklad i jednostavnost.

Ali kako posle toliko raznih naslaga – tolike količine genetskih kodova, posle tako snažno usvojene i utemeljene predstave o neestetskim klišeima, podići stilski nivo ljudi iz našeg okruženja? Kako, kada kod nas već generacijama, uglavnom preko Vilerovih goblena uokvirenih pozlaćenim ramovima, zatim slika sa sladunjivim koncepcijama, i raznim ukrasima (figuricama od kristala, porcelana i keramike) na najdublji način dozivljava lepo? Setite se na primer samo šezdesetih, kada su u našim stanovima kao ukrasi dominirale velike italijanske ziponirane lutke nasađene na sred bračnih kreveta, i gondole koje su zauzimale značajna mesta u centralnom delu vitrina od mahagonija.

Dakle, jasno je, pre svega obratite pažnju na prostore u kojima ljudi žive, i odmah će vam biti sve predočeno: čime se ti ljudi bave, koji im je nivo obrazovanja, šta opserviraju, kakvu muziku slušaju, kakav im je rečnik, kao i o čemu pričaju i razmišljaju. Pogledajte (biće sasvim dovoljno) te lustere od veštačkog kristala – tu jednu improvizaciju raskoši i otmenosti, i te regale – ta ne baš jeftina izrezbarena čudovišta krcata raznim ukrasima i heklerajom. I dosta je, ne preterujte, ne bacajte pogled na kuhinjske zidove dekorisane mamutskom puzavicom.

I obrnuto: obratite pažnju i na ovaj estetski kaos koji poslednjih godina forsira novopečeni sloj imućnih ljudi. Pogledajte

samo taj oblik predizajiranosti – tu agresivnu koncentraciju glamura sačinjenog od prekomerne količine mesinga, što je razumljivo proizašlo iz velike potrebe za sjajem, odnosno zlatom. Pogledajte (uz mesing svakako idu) i te bezbrojne (u svim antičkim i baroknim varijantama) gipsane aplikacije. Sve u svemu, kako god okrenemo, pojam estetskog određuju i plasiraju kroz svoje bitisanje ljudi koji nemaju kulturološkog (stilskog) nasleđa.

Međutim, da situacija u celoj ovoj priči bude još nezahvalnija, već decenijama je u našim gradskim, prigradskim i provincijskim sredinama, odnos prema estetici stanovanja zasnovan na zajedničkom prohtevu. Gotovo da i nema razlike između enterijera u gradovima, varošicama i selima.

Istini za volju, iza problematike koje smo se dotakli, stoji jasno argumentovana pozadina.

Pre svega, na formiranju (odnosno stagniranju) naše svesti o estetici, viševjekovni boravak Turaka na ovim prostorima učinio je najviše. Nasuprot tome, praktično se tek treća generacija uglavnom trgovačke dece, odlazeći u Evropu (Beč, Minhen, Prag, Pariz) suočila sa elementarnim estetskim vrednostima. Nažalost, na kratko, jer se ubrzo isprečio komunizam, koji je sa svojom nekultivisanom bolumentom delovao razarajuće na svaki estetski, odnosno stilski segment.

Sada, u ovom haotičnom vremenu gde su najbitniji sistemi vrednosti iz raznih razloga obezvređeni, kao da je još teže neutralisati bilo kakav oblik neukusa.

Na koji je onda način moguće (za početak makar malo) iskorigovati našim ljudima stav o poimanju lepog, harmoničnog? Kako mnoge uputiti u načela koja se zasnivaju samo na receptu jednostavnog – na osnovnom osećaju za formu i boju? Svakako, ne mora se biti isključiv u edukovanju ljudi koji plivaju kroz neukus sa recimo enterijerima iz kojih stoje italijanska, ili u tom smislu još revolucionarnija danska dizajnerska škola. Ne mora ta armija bez osećaja za ukus preko noći da usvaja estetiku nameštaja kakvu su davno osmislili – Mekintoš, Brojer ili Korbizje.

Ali kako, kojim redom i brzinom, bar usporiti hod neukusu a da to bude spontano, odnosno neugrožavajuće po nas tako osetljiv mentalitet i temperament?